

II. RÁKÓCZY FERENCZ SZABÁLYZATA A HEGYALJAI SZŐLLŐ- MÍVELÉSRŐL.

Puncta regulamenti culturae vinearum ordine infrascripto concinmata.

Primo. Valaki licitor vermet akar ásálni tizenegy araszttúl forintot 1, tíz araszttúl dénárt 84, kilencz araszttúl dénárt 75, akár pinczében ásasson földet, e szerint fizessen; mivel az lator vinczellérek a régi jó szokást elhették, most magok hasznáért többire kilencz arasztnyira ásatnak és az uroknak nagy kárára forintot 1 vesznek, így ha ócsóbban valakinél ásatnak be írják annyira. Tarczali és Tokaji hegyen 11 araszttúl dénárt 50 úgy mint fél annyit kell fizetni, mivel ott fél annyi munkával jár, azért a vinczellér is, sub poena florenorum 5 rhenensium, ekképen procedállyon, másként irremissibiliter megbüntetnék.

Secundo. Kőszedésért vagy hordásért, kit vagy veremben, vagy pinczében, vagy mesgyében szükséges hordani, úgy a szőlő alól az szőlőben való ganéj felhordásért, egy napra dénár 18 járjon, kivéven azt, midőn a szőlő allyárul magos vagy meredek helyre férfi hord, annak napszám szerint dénár 27 legyen fizetése.

Tertio. Mivel többire az ember napi számossal míveltet és a szakványosok is azzal, akár nyitáskor, kapáláskor és egyébkor az napi számot hamisan veszik fel; délután 3 óra tájban, mikor legjobban mívelhetnének, munkájokat elhadgyák, délig azt mit mivel, és így szaporátlan lévén a munka, az vinczellér is nyaratszaka örökké sarczoltattya az urat fellyebb fellyebb veri a szakvánt, hanem ha napi számot akar venni, napfelköltétül fogva napnyugotig tartoznak mívelni, másként ha a vinczellér nincs a szakványosokkal, mennyin lesznek egy egy rényes forintra büntetessenek, ha az napi számosok szót nem fogadnak, napi béreket vesztek el, mivel külömben nem zaboláztathatnának meg az rosz szokásokban.

Quarto. Minden helyek vinczellérinek esztendőnként való ordinarius szakványosi legyenek, mivelhogy néhol sok csalárd vinczellérek a szakványon kívül feles és hetes munkásokat szoktak fogadni, magoknak kaparítván egészben a felyül valóját, szakványos társainak nagy kárával,

annál inkább urának nyilvánvaló megcsalásával, azért ennek utána sehol a vinczellérek sem felest, sem hetest akármi szakványra sub poena florenorum 12 ne merészellyenek fogadni és állítani. Az napi számos részéről délben egy óránál tovább ne legyen szabad nyugodni, fölöstökömkor fél óráig, uzsonnaker ismét fertály óráig.

Quinto. Mikor ki megyen a munkás mostan karóbúl mindgyárt, tüzet rak délyest a szerint és így dohányoz még. Mikor mivel is úgy cselekszik; valamely szőlőben comperiáltatik az tűz rakás, a vinczellér szakványosokkal együtt büntetessék egy egy rényes forintra, ha kinn a szőlőben akar hálni némely az messzi való hazajárásért, vagy az uraknak más határán levő szölleinek messzi voltáért, vagy ha pecsenyét akar sütni, szőlő tetején gazban rakhat tüzet, de a karó hogy ne vesztegetődyék a szőlőben, egy szóval semmiféle munkásnak, semminémű karóbúl, akár hasznos, akár hitván legyen, tüzet rakni ne legyen szabad, sub poena florenorum duorum.

Sexto. Az karót a szőlőbúl haza se legyen szabad hordani, mert három arasznyi karót fiatal ültetéshez és öreg tőhöz is sok helyen felüthetni. Az rövidebbekből a szőlő pásztor öszsel, mikor hidegek vadnak többire ruhátlan lévén, tüzet rak és az apró karókat felszedvén, arra való lévén az igen rossz karó, azzal tüzel, mert ha olyat nem talál, mivel akkor már csak maga lakik kinn, lopva is felégeti a jót.

Septimo. Az szőlőkarókat igen hamisan szokták hasogatni, kivált az Hernád mellett a Cserháton, azért az nemes Abaujvármegye szolgabírája által elsőben hirdettessék meg, hogy nyolcz araszt legyen a karó, alább hét arasztal és vékony se legyen, mivel ha kétszer a földben eltörik is, ugyancsak jó karó lészen, és tizenöt esztendeig is eltart, kinek ezeri egy talléron járjon sub amissione a kit hoz, ha elérik rajta, egyik része úgymint fele azon karónak az földesúré legyen a hol árúlyák, fele a főinspector dispositiojában állyon, de azt is az inspector foglallya avagy foglaltassa el, más bíró benne ne legyen, mivel olyan hamisan hordgyák; ha 100 vagyon hat arasztnyi, közepében a szekérnek csak egy egy singnyit is elrak egynehány százat, ki ha egyszer bele törik az földben, a munkások haza hordgyák, azért kell örökké a szőlőben sok karót venni a jó szőlő míveltetőknek.

Octavo. Az nyitásról. Az szőlőket igen rosszul szokták kinyitni, megfenekesedik, gyükeresedik valahol jól ki nem nyittya az vinczellér; az inspector adjunctusi hegyemesterek megjárván a szőlőt, keresztkarót üssenek fel, a hol ilyen hiba találtatik, a vinczellér a kárért marad in poena florenorum 6, a szakványosok penig egy egy rényes forinton és újabban kinyitni tartozzanak. Nyitónak, meczczőnek, homlítóknak more antiquitus solito tíz rényes forint büntetés alatt dénár 24-nél többet ne

fizessen. Hoc declarato, hogy mind nyitónak s mind fedőnek az mint specificáltatott, mindenütt az hegyeken dénár 24 adatódgyék egyaránt. Mecczónak és homlítóknak ismét dénár 27, Tolcsván penig és Bényén az homlítóknak dénár 30 adatódgyék, de csak olyan helyett, a holott az hegyesterek érdemesnek ítélik. Az kapásnak is az első kapálaskor dénár 27, forgatáskor és harmadláskor penig dénár 30, mivel az első kapálás könnyebb a többinél, minthogy a több kapálaskor jobban jobban kell oltalmazni az gerezdet. Az vinczellér penig continuus legyen mindenkor az munkással sub poena in primo puncto declarato. Hoc declarato, mint gyakran az kenyér megdrágul, az munkás megszűkül ahoz némely szőlőkben sokkal kevesebb az munka, tehát az hegyesterek jó lelkiismerettyek szerint limitályák az napi számot, úgy hogy az napi számos subsistálhasson, ne vinczellérek hatalmában pro suo arbitrio legyen diurnomoknak limitatioja, úgy egyéb regulamentumokban fel tött karó és kötő fű, egyebek limitatioja.

Nono. Az *mecczéről*. Tokaji és tarczali hegyeken reá szoktatván az possessórokat az hiában való fizetésre és szemlátomást való megcsalásra és hallatlanul más sok hegyaljai szőlőkkel bíró böcsületes emberek injuriajokra, a vinczellérek istentelenül vettenek az mecczéstül annyi taxát, mint az egyszeri kapálástül, annyit többé sub florenorum 100 bírság alatt senki ne fizessen, hanem felét mint az kapálástül jár, mivel Mádon, Keresztúrban, Tállyán, Tolcsván és másutt is úgy, sőt néhol alább is observáltassék. Tokaji és tarczali hegy mindazáltal könnyebb kapáló lévén, ahoz képest annyi szakványyal, mennyivel a kapálás végben szokott menni, nyitást és a mecczést nem lehetvén az ép szőlőkben véghez vinni, azért az olyan ép szőlőknek mecczésének szakványa az medietasnak hatod részével augeáltassék. Valakiken penig comperialtatik, csak egy pénzzel (amint fellyebb specificáltatik) többet ad is, akármely méltóságos úr vinczellérje legyen is, vagy böcsületes főrenden levő tisztek vagy szolgák legyenek is, irremissibiler megbüntettetnek, más helyeken penig az mecczéstül az kapálásnak szakványának fele járjon, vagy a hol annál is alább practicáltatni szokott volt, úgy observáltassék. Mecczéskor penig az vinyike szedők a vízúrkokban ne hányják a vinyikét, hanem az hova a gazda parancsollya, oda hordgya a vinyike szedő, de semmiképen meg ne égesse, hanem ha az ura parancsollya, mindazonáltal ha olyan helyre hányja, hogy másnak kárt nem causál véle úgy nem incurrál, az kárt az megkárosított embernek refundállya, poenam vero sex florenorum az hegyesterek vegyék meg.

Decimo. Az *kapálásról*. Mivel az napi számosznak hamis munkája már corrigáltatott, hogy estig mivellyen, már a szőlő szakvány is nem

augeáltatik, hanem ez előtt 80 esztendővel való szép rendtartás szerint tiz ember kapáló szőlőnek taxája volt három magyar forint dénár 30, a ki mostan is úgy usuáltatik, e mellé se szalonna, se kenyér, se font hús ne adatódyék, hanem egy formában fizessen minden ember, így az munkás continuus lészen, egy helyben lakván mindenkor jobban is fog tudni azon hegynék szokott munkájához. Az kapásnak dénár 27 többet senki ne fizessen; harmadlaskor vagy aratás tájban forgatáskor, mikor az ember igen megszűkül, aratni készülvén, 30 pénzzel.

Undecimo. Az karózóknak 24 pénz legyen egy napi bére és szakványban ne adgyák az vinczellérek a karózást. Hoc addito az munkások a szőlőt vesztegetni ne merészellyék sub poena florenorum 2, annyival inkább a szőlőből csak egy gerezdet is haza vinni.

Duodecimo. Az kötözésről. Igaz ugyan szokták volt a kötözőknek fele bérít adni az kapálás szakványának, a kinek igen sűrű a szölleje, de néhol három s négy annyi tö is elférne, azért vigyázzon a jó gazda ne csallyák meg, mert az szakványnak negyed részével is a ritkás szőlőt felkőthetnék. Az kötözőnek napi szám fizetése úgy az igazgatónak is dénár 18 leszen. Hoc addito, hogy az ritkás szőlőnek harmada a szakványnak elég legyen, melyet az hegyesterek decidálnak, mely szőlőrül járjon méltán csak harmada, sőt Tolesván, Bényén s talán másutt is akármely szőlők szakványának kötözésétül harmadát szokták fizetni, azért ennek utánna is sub poena florenorum 6 ez a modalitás observáltassék.

Decimo tertio. Az szőlőpásztor mindenik hittel legyen köteles a pásztorságra, úgy hogy az mesgyés toltvénytül ne legyen szabad tovább menni senkit oda a szőlőben őrzése alatt ne bocsásson, a mit lát vagy sajdít a több pásztorokhoz megjelenese az vinczellérnek, a tolvajt vagy lappangót megfogja és el ne bocsássa, maga fizetésének elvesztése alatt, hanem bevigye az hegyemesterhez, sőt hitesek legyenek mindenkor kinű hálván egyedül az hegyesterek dispositiojok szerint, másként ne legyen szabad kordéban concurrálni, hanem a mikor szőlő lopók és tolvajok ellen az kerülőkkel együtt szükséges lészen vigyázások és leselkedések.

Decimo quarto. Az munkásokat egyik vinczellér a másikatül el ne csallya, egy pénzzel se ígérjen többet úgy az gazda ember is, a ki maga szöllejét miveli más ember munkását el ne csallya vacsorának ígérésével vagy egyéb jóakarotnak biztatásával sub poena florenorum 10.

Decimo quinto. Minden vinczellér urához való hűséges szolgálattýára és a regulamentumnak megtartására hittel legyen köteles, kiknek fizetések minden 10 forint szakvány után, ha ura házában lakik florenus 1 legyen, ha penig maga vagy más ember házában lakik, egy tallér.

Decimo sexto. Ha valaki rosszul kapál, jól fel nem vágván a tö

alól a füvet, sőt annnyival inkább a ki a füvet csak vakarja mint most szokták, ad florenos 2 rhenenses büntettség az vinczellér, a szakványos ad florenum 1 rhenensem. Azonban most roszzsul keresztül szoktak némellyek kapálni, mivel a ki roszzsul kapálna is, betakarja a földet keresztül kapálván, nem úgy mint a régiek szoktak volt hegy mentében egyenesen kapálván, azért is a szőlőtő mellé hegy mentében verik az karót. Kihez képest ezentül egyenesen kapállanak, hogy az fiatal tövet a tudatlan kapás ki ne vágja. Az contraveniens vinczellérnek poenája statuáltatik ad florenos rhenenses 10, a szakványosoké ad florenum 1, a napi számosznak egy napi béri vész el. Az víz árkokat mindenik kapáláskor jól kitisztítcsák úgy földéskor és nyitáskor is sub poena florenorum rhenensium 5.

Decimo septimo. Az kapát a gazdának vagy hegy mestereknek dispositiojok szerint szegezze a vinczellérek és szakványosok sub poena floreni 1 rhenensis.

Decimo octavo. Némely vinczellérek annyi emberséges emberek szöllejét fogják fel lopva, s nem tudgyák az uraik, hogy nem bírhatván a szőlővel, minden embert megcsal, azért senkinek se legyen szabad egy bizonyos uránál többnek lenni; hoc addito ha igen kevés szölleje lenne, maga is látván az ura, ura hírével fogadhat valamit, de az ura vagy hegy mesterek hire vagy consensusa nélkül ne legyen szabad, hanem consesusa legyen scriptotenus urátul, secus incurrit poenam florenorum rhenensium 10 toties, quoties comperietur.

Decimo nono, A vinczellérek hitesek lévén a regulamentum szerint való szőlők culturájára, kik ha uroknak szőlő munkára destituált pénzeket más sükségre distrahálnák, ki miatt urok szölleje debito tempore meg nem míveltethetnék, in tali casu juxta delicti qualitatem et damni quantitatem, keményen megbüntetessenek hóhér által homlokokon bélyeg süttetessék; hogy pedig inexcusabilis legyen az vinczellér ura szöllejének igazán s debito tempore való míveltetésében, az urak tartozzanak fogyatkozás nélkül in tempore pénzt szolgáltatni kezekhez.

Vigesimo. Valamint a vinczellér, úgy az esztendős szakványos is hitese legyen, hogy nem csak nyitáson, mecczésen (kin sokat szokott nyerni) legyen köteles, de fottig míg befedik a szőlőt igazán mível és a regulamentumhoz szabja magát, másként ebben is hatalma lészen a főinspectornak, a ki elszökik s reá akadnak s azon helyben levő hegy mester által, mint hamis hitü esztendős elszökött szolgát az ura avagy a vinczellér megfogattathassa, törvényt tetethessen reá, hoc tamen addito, ha injuriája vagy rövidsége lészen a szakványosoknak a vinczellértül, mennyen az elrendelt tiszthez, tartozik eligazítani dolgát.

Vigesimo primo. Az szőlő gyöpüje, úgy szőlőkre menő kapuk és

hágcsók, mindenütt esztendőnként megnyittatván, emberül megcsináltattassanak, kiknek megcsináltatása szent György napkor, a helyek birája által meghirdettség, annak elrontói penig vagy elhordói a kiket eléri, keményen megverettessenek, vágy falóra tolattassanak, ha nincs mivel megfizetnie, ha penig van mivel megfizetnie, tizenkét forintot vegyenek rajtok. Valaki peniglen az gyöpöknek megcsinálását elmulattya és az részen valamely marha talál bemenni és kárt tenni, azon kárnak refusiojára ex una medietate concurrálni tartozik az marhának gazdája vagy szolgálja, ex altera medietate az ki elmulattya az gyöpöknek megcsináltatását.

Vigesimo secundo. Némelyek szőlőket újonnan építenek és emberseges emberek szöllejébül lopva az jó tövű és fajú szőlőknek vesszejeket ellopják, lopva lemetélik, holott pusztás lévén sokszor a szőlőben, abból hasonlitaná ki az jó gazda a szöllejét, a ki miatt nem lehet építeni, sok esztendőig olyan fája sem lészen gyakran mint akkor, azért a kit az ilyen cselekedeten elérnek, keze vágatásával büntettség meg vagy penig válcsa meg 20 forinttal a kezét, hanem ha ültetni akar az mecczök után szedgye az vesszöt.

Vigesimo tertio. Igen hamisan cselekesznek az vinczellérek ebben is, mert fizetést vesznek a szőlő pásztoroktól és akármely tanulatlant, ura kárát nem nézvéen beállítanak a szőlő őrzésre, kinek 3 vagy 4 inasa is van holott azelőtt legfellyebb is egy inasnál többet nem szabad volt tartani, hanem ezen is hiti legyen az vinczelléreknak, hogy mentül jobb szőlőpásztort fogadgyanak és ha lehet nős ne legyen, hogy feleségének ne hordgya a szőlőt vagy gyümölcsöt, egy inasa legyen, az is penig hites legyen az szőlőpásztorral való hűséges őrzésre; nem lévén szabad mesgyés törvényes társával tovább menni, holmi lappangókkal társalkodni, hanem ha olyat sajdít, megfogja, ha bír vele, s vigye be a tisztékhez, ha penig nem bír, mongya be alattomban. Szőlő lopókat ha foghat, nem maga büntesse meg, hanem vigye be, bére elvesztése alatt.

Vigesimo quarto. Az földéstül napi számosoknak dénár 24 napi számra járjon s a vinczellér úgy földesse be a szőlőt, hogy hibásnak ne találtassék a földés, másként az mi kár lészen az földésben, péá böcsültetik az hegymesterektül, s azon felyül öt rényes forintra büntetessenek.

Vigesimo quinto. Az ültetni való árkoknak ásásátül, a ki két sor vesszőhöz való lészen, egy pultura járjon ölitül, egy vesszőre valóra penig fél annyit ölitül, a kit tudniillik lágy és puha földben ásnak, az ölnék peniglen hossza negyedfél sing legyen.

Vigesimo sexto. Valakinek magának szölleje nincsen, senki három

rényes forint büntetés alatt szállót árulni imitt amott ne merészeljen. A szedők pedig ha kinél szállót találnak, napi számoktól legelsőbbben foszthatnak meg, ha többször is comperiáltatik, megfoszthatván, keményen megbüntettetnek. Sőt se egrest, sem egyéb ért és éretlen gyümölcsöt leszedni, haza vinni és főzni, se piacon árulni sub poena floreni 1 rhenensis ne legyen szabad.

Vigesimo septimo. A mi kapák élesítését illeti, 3 kétágú kapáknak élesítésétől egy polturánál többet ne fizessenek, 4 lapos kapáknak és csákányoknak élesítésétől egy polturánál többet nem, nádlásától pedig egy kapának Bényén, Újhelyben és a hol bővebb a szén dénárt 9, a hol pedig szűkebb a szén dénárt 18 adgyanak, egy kapa forrasztásától s jó kapafokok csinálásától egy polturát, a hol bőven van a szén, a hol pedig szűken vagyon egy polturánál többet, sub poena florenorum quinque.

Vigesimo octavo. A kapanyélnek az ára: kettőnek leszen egy poltura, széles kapának dénár (üresen maradt), kétágúnak dénár (üres), csákánynak dénár (üres), sub poena confiscationis eorundem.

Vigesimo nono. Senki a vinczellérek közül az ura szöllejében káposztát plántálni, török búzát, répát etc. vetni ne merészeljenek, sub poena florenorum 5 rhenensium.

Trigesimo. Történik az is, hogy némely bitang ló, marha valaholott betörvén magát a szőlőben, a pásztorok akár tegyen kárt, akár ne, egy forintot sőt többet is sarczoltatásképen desumálnak, ennek utána béreknek elvesztése alatt arra köteleztetnek a szőlőpásztorok, hogy a szőlőben intercipiált marhát megkötvén, elsőben is tegyen hírt a gazdának és a hegy mestereknek, a kik afféle kárt censusálván ők desumálhassák a kártevő marhák gazdáján, kinek harmada a pásztoré lévén a büntetésnek, a két része modelitate infrascripta a főinspectoré s az hegy mestereké. A kár pedig egészen a kárvallott gazdának adjudicáltassék.

Trigesimo primo. Ezt is nem kevés károkkal szokták a szőlőgazdák esztendőnként tapasztalni, hogy a kötőfüvet, ámbár akkor aratott, nyers kötőfü legyen is, egy szekérféle 3, 4, 5 és 6 forintokon is el szokták adni. Ezen abusus és csalárd komplárkodás ennek utána e szerint melioráltatik, hogy minden nyers egy jó öreg kéve kötőfüvet dénárnál 4 fellyebb, száraz kötőfüvet pedig hasonló jó öreg kévét dénárnál 8 fellyebb, sub poena confiscationis ne merészeljék árulni, annál is inkább eladni. De mivel Bényére, Tolcsvára és Horvátiban messzebrül szokták az kötőfüvet hordani, ezen denominált helyeken az nyers jó öreg kéve kötőfü dénár 8, száraz kötőfünek hasonlóképen öreg kévéje ismét per dénár 12 adatódgyék, sub eadem poena confiscationis.

Trigesimo secundo. Mind szüretkor a terh hordástól s mind pedig az trágya hordástól télben és tavasszal az marhás emberek és sze-

keresek képtelen fizetést szoktanak a megszorult gazdáktól venni. Annak okáért ez ilyen terhordásnak bérét a szőlők úttjának nehézségekhez és az üdők sáros voltához képest intézik jó lelkiismerettel az hegy-mesterek minden helyeken.

Trigesimo tertio. Szüretkor mivel a szedők számtalan sok szőlőt szoktanak napestig eltékozolni s vesztegetni, ez okáért mikor jó szüreti üdő szokott járni, az gazda kenyerén levő szedőnek dénár 6, az maga kenyerén levőnek pedig dénár 15 fizetődgyék. Ez ilyen szedőknek pedig megpálcáztatásnak büntetése alatt egy gerczd szőlőt is edényben vagy másként is nem engedtetik haza vinni annál is inkább csak *egy fél marok asszúszőlőt*. Az puttonosnak a tér és könnyű helyeken egy polturával fog több adatódni a messzebb és meredekebb helyekről való hordásért, maga kenyerén dénár 18.

Trigesimo quarto. Az ültetésnek való veres vesszőknek ezerét akármely helyen is felyebb 60 pénznél eladni senki ne praesumálja, sub poena floreni 1.

Trigesimo quinto. Az kö gátok rakattatásától egy egy öltül, kinek egy singni magossága, szélessége pedig fél sing lévén s jó fundamentomra rakatván, a hol közel jut a kövekhez dénár 9, a hol távulyabbról dénár 12, a legmesszebb helyről hordott kövekből rakottaknak dénár 15 fog ennek utána fizetődni, sub poena florenorum 3.

Trigesimo sexto. Az szőlő között való jó utaknak conservatioja igen szükséges lévén, azért reparatiojára s conservatiojára a főinspector az hegymesterekkel és azon helynek bírójával s tanácsával eddig practicáltatott modalitas szerint, sub poena florenorum 20 ex bonis ejusdem loci judicis medio officialis domini terrestris ad quantitatem insinuantis irremissibiliter exequenda.

Trigesimo septimo. Az hegymestereknek fizetések leszen minden egy rendbeli szakványoktól egy egy forint után egy grajczár, a mely szőlőket pedig nap szám szerint mívelnek hanem napi szám után hasonlóképen egy grajczár.

Trigesimo octavo. Az hegymestereknek fizetésének exolutioja leszen in duobus terminis. Felének szent György napja, a más felének pedig szent Mihály napja leszen terminusa, úgy hogy minden vinczellér nem a szőlőkhöz tartozó szakványból, hanem azon kívül való ura pénzéből a praespecificált terminusokon indilate et irremissibiliter megadni tartozzék, sub poena dupli propria autoritate exequenda.

Trigesimo nono. Minthogy pedig az hegymesterek is, történhetik, valamely excessusokat committálnak és obligatiojoknak nem satisfaciálnak, azért azok ellen supremus inspector locorum animadvertallasson és az helynek tanácsával törvényesen revideáltatván excessusit

vagy defuctusit érdeme szerint büntettesse és tempore restauracionis officii azokról -kiket miért büntetett meg, relatiot írásban tégyen hoc addito, hogy az hegymesterek a kutakat tisztán tarcsák és sásat benne ásztatni ne engedjenek, sub poena floreni unius.

Quadragesimo. Az hegymesterek esztendeig tartoznak szolgálni, ha valamelyiknek halála történék a főinspector facultásában leszen, más alkalmas személynek substitutioja.

Quadragesimo primo. Az hegymesterek rendessen írásban feltegyék, kit miért s mikor büntettek meg és azt esztendejeknek eltelésekor, id est a tiszteknek restauratiojakor (mely esztendőnként in januario fog observáltatni) praesentállyák, tessék ki mind serénységek s mind az, hogy respectus nélkül, híven eljárnak tisztekben.

Quadragesimo secundo. Az hegymesterek, mindenkor in januario in praesentia officialium domini terrestres az helynek lakosi által eligáltassanak és adjuráltassanak, mely functiot, ha valamelyik sine rationali causa, felvállalni nem akarna, tehát 50 forint poenát incurraljanak, ki az földesúrnak cedáljon, melyet propria autoritate az földesúr officialisa meg is vehessen. Főinspectorat penig dominus terrēstris constituáljon pro suo arbitrio.

Quadragesimo tertio. Az vinczellérek és szállópásztorok, főinspector vagy hegymesterek előtt adjuráltassanak.

Quadragesimo quarto. Mikor az hegymesterek constituáltatni fognak, akkoron ezen regulamentumnak punctumi publice olvastassanak el, hogy ennek utána ez iránt senkinek mentsége ne lehessen. Hoc declarato, ha valaki az regulamentumban specificált bérít úgy vinczellérek, vagy pásztorok fizetését alább (de nem felyebb) viheti vagy szakíthattya, annak ez iránt való szerencséje nem irigyeltetik, mert történik néha, hogy karót, kötőfüvet is vagy késün hoznak, vagy igen bő, ha az alább limitált áránál akármelyekből akarja eladni, sőt ajándékozni is szabados, úgy ingyen is szolgálni a ki akar.

Quadragesimo quinto. Az főinspectorinak fizetése leszen minden mul táknak medietása, mely multák a felyül megírt regulamentumnak punctumiban specificáltattak, a más fele a mul táknak hegymestereké leszen.

Quadragesimo sexto. Mivel a szállópásztorok, két, három mélyföldnyire elszoktak hajgálkozni menni, azért tovább senkinek a szálló-pásztorok közül az határon kívül az meg nem engettetik, sub poena florenorum 12, ha penig itten akarnak hajgálkozni, légyen az inspector hírével.

Quadragesimo septimo. Minthogy az kovácsok és cigányok felettébb szokták saczoltatni az gazdaembereket, azért szabattatik ára az meccző késeknek dénár 30, az kapák nádoltatásának dénár 24, forasztásának dénár 6, egy lapos kapának dénár 30, valamelyike contraveniál az

kovács mesterembereknek 6 forintban convincáltatik. A meczenzéfiek pedig elvesztik kapájokat, melyek is a földesurak szükségére confiscáltak, ide értetnek az czigányok is.

Quadragesimo octavo. Az kunyhókat sem elhordani, sem megégetni, 12 forint büntetés alatt senki ne merészelye.

Formula juramenti magistrorum montium. Én N. N. esküszöm az élő Istenre etc., hogy én az előmben adott regulamentumnak continentiája szerint, tisztemben és hivatalomban telyes tehetséggel igazán és hűségesem eljárók, helyünknek hegyeit és promontoriumit rend szerint annak idejében, kiváltképpen pedig a szőlők munkáinak kezdetitül fogva, annak folytáiglan, mellém deputált tisztbeli társommal együtt perlustrálok, valaholott valami fogyatkozásokat akárki szöllejében is eszemben vehetek, mindennemű respectusok nélkül, akár helybeli, akár vidéki vinczellérek által comperiáltassék, igazán desumálok, félre tévén atyafiságot, barátságot, kedvezést, rokonságot és mindennemű respectusokat. Isten engem etc.

Formula juramenti pastorum vinearum. Én N. N. esküszöm az élő Istenre, ki atya, fiú, szentlélek telyes szentháromság, egy bizony örök Isten. Hogy én az én pásztorságom alatt levő szöllőket tartozom híven igazán megőriznem és inasom által is őriztetnem és valamikor lopókat és szöllőben csavargókat kaphatok, megfognom és azoknak kezekben vinnem minden megtaxálás nélkül, kiknek illik, úgy minden egyéb marhákat is, vagy ha éjjel sajditánám, hogy meg akarnak lopni, tartozom hirre adnom azoknak, kiknek illik, mind magam és inasom részéről a szöllőket és egyéb gyümölcsöket nem vesztegetek, s nem vesztegethetek, másokkal is, hanem minden haragot és tekintetet félre tévén, úgy egyikébül, mind másikábül hordok és eszem és mikoron az méltóságos földesurnak akarnak az hites kerülők szöllőt vagy akár-mely gyümölcsöt szedni, vagy magam szedek, vagy jelenlétemben szedetek, úgy az vidéki mint az lakos emberek szöllejekbül, egy szóval, míg pásztorságom alatt szedetlen szőlő lejend, tartozom híven és igazán ezeket végben vinnem. Isten engem úgy segéllyen.

Anno domini 1700.

Eredetije két példányban az Orsz. Levéltárban NRA. fasc. 718. nro. a.att. Ugyanitt található *Rácz Mihálynak* Nagy-Sárosból 1719. jú-1-én kelt s a már akkor lefoglalt Rákóczy javak kormányzójához in ézett levele, mely e nagyérdékű szabályzat eredetét is megvilágítja. Rácz ugyanis eme levele kapcsán a kormányzó felszólítására a szabályzatnak másolatát küldte meg, „melyet — úgymond — *Méltóságos Herczeg, szolgálatomban, sok úri főrendekkel . . . concinnáltunk volt.*“ Azt írja továbbá, hogy „nygon fogja obligálni Nagyságod mindnyájunkot, az kik szőlő-gazdák vagyunk“ ha e szabályzat megtartására „fogja köt lezni Nagyságod az vinczelléreket.“

Közli: SZAMOTA ISTVÁN.